

ਕੇ. ਕੰਨਨ, ਜੇ.

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਪੰਜਾਬ,
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

CWPNo 1990 ਦਾ 12349

5 ਮਈ, 2011

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟ. 226—ਪੰਜਾਬ ਮਿਲਜ਼ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961—ਐੱਸ. 2(ਜੀ) ਅਤੇ 7—ਕਾਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਵਿਨੇਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948—ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਰਖਾਸਤਗੀ 'ਤੇ ਪੈਨ ਹੇਅ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ 1961 ਦੇ 7 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਬੇਦਖਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ-ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬੇਦਖਲੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ-ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ-ਜਾਮਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਸਾਲ 1985-86 ਲਈ ਕੀ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ? ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ— ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਬੇਦਖਲੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ। ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਲ ਇੰਦਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਹਵਾਲਾ ਸਾਲ 1985-86 ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ

(ਪਰਾ ੭)

ਜੀ ਟੈਂਡਰ ਸਿੰਗਲਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਗਲਾ-ਐਡਵੋਕੇਟ।/ਜਾਂ/ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਕੇ.ਐਸ ਸਿਵੀਆ, ਡੀ.ਏ.ਜੀ. ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ I ਅਤੇ 2.

ਕੋਈ ਵੀ/dr ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 3।

ਕੇ. ਕੰਨਨ, ਜੇ. (ਓਰਲ)

(1) ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸਥਾਈਤਾ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਬੰਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਕੇ ਬੇਦਖਲੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(2) ਕਲੈਕਟਰ, ਡਰਾਫਟਸਮੈਨ, ਨਾਭਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ 30 ਤੋਂ 35 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੀਆਂ 4 ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਉਸਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹਰੇਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਦਾਦੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਵੀ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਣ ਦੇ ਕੇਸ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਲ 1985-86 ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਅਲਹੋਰਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਖਸਰਾ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਲਮ 2 ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਲਮ 3 ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ 'ਕਿਰਾਇਆ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ' ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਵਟ/ਖਤੌਨੀ ਨੰਬਰ 636/964 ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਨੰ: 852 ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨਾਂ ਵਾਲੀ ਝਗੜਾ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਰਾਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ

(1) 1988 RLJ. 520

(2) 1994 P.LJ.53

ਕਬਜ਼ਾ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(3) ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਤਰਕ ਦੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(4) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਕਰਨਗੇ

ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਡੀਸੀਐਚ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਜੀ) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

(g) "ਸ਼ਾਮਲ ਦੇਹ" ਸ਼ਾਮਲ

- (1) ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਲ ਦੇਹ ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- (2) ਸ਼ਾਮਲਾਟਿਕਸ.
- (3) ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ, ਤਾਰਫ, ਪਾਹਿਸ ਪਰਮਾ ਅਤੇ ਥੋਲਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ।
- (4) ਆਹਦੀ ਦੇਹ ਜਾਂ ਗੋਰਾ ਦੇਹ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਗਲੀਆਂ, ਗਲੀਆਂ, ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ, ਸਕੂਲ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਖੂਹ, ਜਾਂ ਛੱਪੜ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ
- (5) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹੰਜਰ ਕਦੀਮ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ:

3| ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ.....

4(i) ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.....

(ii) ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਰਧ ਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

(iii) 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ।

(iv) 26 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1950, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮ ਹਾਲ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਿ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਤੋਂ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈਐਚਸੀ ਜਮਾਂਹੰਡੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵੈਧ ਡੀਡ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹੈ; ਅਤੇ ਸ਼ਮੀਲਾ ਵਿੱਚ ਸਹਿ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ! *deh.*

(v) ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮ ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਰਫ਼ ਪੱਟੀ ਪਰਮਾ ਇੱਕ ਥੋਏ ਅਤੇ ਨਾ ਵਰਤੀ; ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

2|(vi) ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਗੀਤਵਾਰ, ਬਾਰਾ ਖਾਦ ਦੇ ਟੋਏ, ਘਰ ਜਾਂ ਕਾਟੇਜ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ],

3(vii) ਸ਼ਾਮ ਹਟ ਦੇਹ ਹੈ.....

(viii) ਕੀ ਸ਼ਾਮ ਹੱਟ ਦੇਹ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ

4|(ix) ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੁਜਾ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ

(1) 1988 RLJ. 520

(2) 1994 P.LJ.53

ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(h) "ਸ਼ਾਮੀਲਾਟ ਕਾਨੂੰਨ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:-

(i) ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਤੁਰੰਤ

1 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ
ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1953, ਜਾਂ

(j) 1 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ
ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਬਸਤ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ, ਪੈਪਸੂ
ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1954 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ;

(5) ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ
ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੇ
ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ
ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਬੰਧਤ ਸਾਲ ਲਈ ਮਾਲੀਆ
ਦਾਖਲਾ 9 ਜਨਵਰੀ, 1954 ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ,
ਜਮਾਂਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਾਲ 1985-86 ਨੂੰ ਸ਼ਰਨਲਾਲ ਦੇਹ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ
ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ
ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁੰਮ ਸਿੰਘ ਗੁਮ ਪੰਚਾਇਤ, ਪਿੰਡ ਮੰਗੋਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ
ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ 1953 9
ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, 1954, ਜੇਕਰ ਸਿਰਫ ਗੁਮ ਪੰਚਾਇਤ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ
ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ
ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਹੀ
ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਵਾਸ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ
ਕਿ ਉਸ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ ਵਜੋਂ
ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀ ਕਿ
ਉਹ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਵਕੀਲ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ
ਰਾਜ (2) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰੀਖਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(6) 'ਹਾਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਖਸਰਾ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕਾਲਮ 2 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਇਕ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਖੇਤਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। the ਦਾ ਹਵਾਲਾ "ਸ਼ਾਮਲਤ ਠੁੱਲੀਆ ਫਜ਼ਾ ਹਸਬ ਰਸਾਦ ਰਕਬਾ ਖੇਵਤ" ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਥੁਲੀਆ ਦੇ ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਜ਼ਮੀਨੀ ਤਾਅਲੁਕ: ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਪਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉੱਚ ਧਾਰਕ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਟੱਲ ਹੈ।"

(7) ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਰਨਲ ਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ!! ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ I, ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 7 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੌਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਆਈ ਲੋਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਵੀਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ 1948 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਮੰਨੀ ਗਈ

(1) 1988 RLJ. 520

(2) 1994 P.LJ.53

ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਦੁਕਵਾਂ ਢੰਗ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ (ਸਾਂਝੀ ਮੰਤਵਾਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ) ਬੇਦਖਲੀ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ 1976 ਦੇ ਸੀ.ਐਲ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। **ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਲਿਸਸਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (3)** ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੌਖਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿਰਫ 1976 ਦਾ ਐਕਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਐਕਟ 1961.1 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 1948 ਦੇ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ। ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਡੀਸੀਐਚ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਨਾ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਉਕਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਬੇਦਖਲੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। 1 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਡੀਸੀਐਚ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਲ ਇੰਦਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਸਾਲ 1985-86 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਸੰਪਤੀ 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ।

(8) ਸਾਰੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਜੇ ਠਾਕੁਰ

(3) 1984 ਪੀ.ਐਲ.ਜੇ. 169

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ